

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-04-14

Diarienummer N160-1850/21

Handläggare: Eva Appelqvist

eva.appelqvist@aldrevardomsorg.goteborg.se

Återrapportering på uppdrag i samband med Göteborgs Stads måltidspolicy

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. godkänner förvaltningens redovisning av uppdrag som gavs i samband med godkännande av Göteborgs Stads policy för måltider.
2. förklarar uppdraget från den 22 november 2022 § 263 fullgjort.

Sammanfattning

Nämnden beslutade vid sammanträdet den 22 november 2022, i samband med ärendet Göteborgs Stads policy för måltider, att ge förvaltningen ett uppdrag med tre frågor. De tre frågorna framgår nedan med förvaltningens svar i korthet:

-Vad är målbilden och vilka mätmetoder används?

Måltiderna ska skapa sociala sammanhang, bryta ensamhet och motverka undernäring. Måltiderna är en viktig del i arbetet för ett värdigt och gott liv för alla. Uppföljning sker både genom frågor från Socialstyrelsens rikstäckande undersökning och genom mera dialoginriktade metoder.

- Hur fungerar systemet Senior Alert idag - vilken utveckling har skett?

Förvaltningen har hittills inte samordnat arbetet i denna fråga, utan de vård- och omsorgsboenden som tidigare arbetat i Senior Alert har fortsatt med detta. Förvaltningen står nu inför hur arbetet med kvalitetsregistret ska fortsatta och viktiga utgångspunkter för fortsättningen är att följa utvecklingsinitiativen som sker på nationell nivå.

- Vilka valmöjligheter på olika rätter erbjuds och hur kommer uppföljning av svinn utformas?

Från och med mitten av april 2023 har samtliga vård- och omsorgsboenden fått möjlighet att välja mellan två lunchalternativ.

Mätning av matsvinn ingår som en aktivitet i förvaltningens miljöledningssystem och har påbörjats. Under 2023 kommer sex boende och respektive tillagningskök att genomföra mätningar under två separata veckor.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Ett minskat matsvinn har inte bara en miljömässig påverkan utan också en ekonomisk. Detta då resurserna nyttjas på ett effektivare sätt. Det förebyggande arbetet som bedrivs genom Senior Alert kan innebära en bättre hälsa och ökad livskvalitet för den enskilde och samtidigt ett minskat nyttjande av hälso- och sjukvårdstjänster.

Bedömning ur ekologisk dimension

Frågan om matsvinnet har en ekologisk dimension. De mätningar och uppföljningar som genomförs under 2023 kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet med att minska matsvinnet. En minskning som i förlängningen påverkar miljön på ett positivt sätt och ligger i linje med kommunfullmäktiges mål "Göteborgs klimatavtryck ska kraftigt minska för att vara nära noll senast 2030 i linje med Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram".

Bedömning ur social dimension

Alla tre frågeställningarna innehåller en social dimension och påverkar de omsorgstagare och hyresgäster som nyttjar insatser från förvaltningen:

- Måluppföljning av mat och måltidssituation ger en viktig återkoppling till verksamheten och utgör en grund för kvalitetsarbetet.
- Senior Alert har ett förebyggande perspektiv. Identifiering och värdering görs av olika risker som påverkar omsorgstagarens hälsa på ett negativt sätt.
- Genom införandet av två lunchrätter ökar omsorgstagarens valmöjligheter.

Samverkan

Information ges i förvaltningsövergripande samverkansgrupp den 14 juni 2023.

Bilagor

1. Göteborgs Stads anvisningar för måltider inom Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen
2. Göteborgs stads policy för måltider

Ärendet

Nämnden beslutade vid sammanträdet den 22 november 2022, i samband med ärendet Göteborgs Stads policy för måltider, att ge förvaltningen ett uppdrag i form av tre frågor. Ärendet är en återrapport på detta uppdrag.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträdet den 9 december 2021 om Göteborgs Stads policy för måltider. Samtidigt beslutas det att ge förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, äldre samt vård- och omsorgsnämnden, nämnden för funktionsstöd samt socialnämnd Sydväst, i uppdrag att ta fram verksamhetsspecifika anvisningar som konkretiserar policyns tillämpning.

Vid äldre samt vård- och omsorgsnämndens sammanträde den 22 november 2022 godkändes den verksamhetsspecifika anvisningen. Samtidigt gavs förvaltningen ett uppdrag att återrapportera följande till nämnden:

- Vad är målbilden och vilka mätmetoder används?
- Hur fungerar systemet Senior Alert idag - vilken utveckling har skett?
- Vilka valmöjligheter på olika rätter erbjuds och hur kommer uppföljning av svinn utformas?

Vad är målbilden och vilka mätmetoder används?

Övergripande målbild framgår av Göteborgs Stads policy för måltider:

”Måltiderna är en av grundstenarna i äldreomsorgens verksamhet och utgör en central och integrerad del av både vården och omsorgen av den äldre. Förutom att motverka undernäring skapar måltiderna sociala sammanhang och bryter ensamhet. Måltiderna inom äldreomsorgen är en viktig del i arbetet för ett värdigt och gott liv för alla.”

Två kvantitativa indikatorer används för att utvärdera och följa upp mat- och måltidssituationen. Indikatorerna är tagna från Socialstyrelsens årliga undersökning som görs via en enkät till alla omsorgstagare som har insatsen hemtjänst eller vård- och omsorgsboende i Sverige. Följande två frågor från enkäten används som indikatorer; *Hur brukar maten smaka?* och *Upplever du att måltiderna på ditt äldreboende är en trevlig stund på dagen?* I tabellen nedan framgår dels förvaltningens utfall för år 2022 och mål för år 2023 samt utfallet på nationell nivå 2022. Angiven procentsats anger hur stor andel som väljer något av de två första, positiva, alternativen.

	Utfall 2022, ÄVO	Mål 2023, ÄVO	Utfall riket 2022	Svarsalternativ
Hur brukar maten smaka	65%	67%	71%	Mycket bra, ganska bra, varken bra eller dåligt, ganska dåligt, mycket dåligt
Upplever du att måltiderna på ditt äldreboende är en trevlig stund på dagen	64%	66%	66%	Ja alltid, oftast, ibland, sällan, nej aldrig

Enkäten för 2023 skickades ut i mitten av mars med ett sista svarsdatum den 26 maj. Resultaten av enkäten kommer att publiceras i oktober.

I måltidspolicyn delas arbetet med mat och måltid in i sex områden enligt nedanstående bild. Denna indelning återfinns också i anvisningen för måltider inom äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen.

De två frågorna från Socialstyrelsens enkät täcker områdena god och trivsamt och i viss mån integrerat. Fördelen med Socialstyrelsens enkät är att den är årligen återkommande och att den är rikstäckande. En jämförelse kan göras över tid och med andra kommuner och verksamheter i Sverige. Nackdelen är att det inte ger någon information om varför ett visst alternativ väljs av den svarande. Dessutom är det ofta någon annan än hyresgästen själv som svarat på frågorna.

Anvisningarna som beskriver förvaltningens arbete med implementering av policyn för måltider innehåller metoder och konkreta åtgärder inom vart och ett av områdena. Enligt anvisningen ska två uppföljningar av kvantitativ karaktär göras. Uppföljningar som kan ses som ett komplement till frågorna från Socialstyrelsens enkät.

Anvisningarna föreskriver att arbetet följs upp via måltidsråd som genomförs regelbundet inom respektive enhet på initiativ av enhetschef på boendet. Genom rådet kommer hyresgästerna till tals och synpunkter fångas upp, sammanställs och blir grund för lärande och utveckling.

Av anvisningen framgår också att en kontinuerlig dialog ska finnas mellan köket och boendet. Under rubriken "Goda måltider" står att: "Matgästens synpunkter på måltiden tas emot och återkopplas i daglig dialog med kök".

Hur fungerar systemet Senior Alert idag - vilken utveckling har skett?

Senior Alert är ett kvalitetsregister och ett verktyg för att stödja vårdprevention. Prevention för äldre personer som:

- riskerar att falla
- få trycksår
- minska i vikt
- utveckla ohälsa i munnen
- har problem med blåsdysfunktion

Men hjälp av Senior Alert kommer den äldres perspektiv och teamets roll i fokus.

I Senior Alert samlas information om risker och insatta vård- och omsorgsåtgärder gällande samtliga fem områden, där undernäring är ett av dem. Undernäring är ett allvarligt tillstånd som går att förebygga. Om riskbedömning utförs tidigt och påvisar risk för undernäring kan uppkomsten stoppas.

Förvaltningen har hittills inte samordnat arbetet i denna fråga, utan de vård- och omsorgsboenden som tidigare arbetat i Senior Alert har fortsatt med detta. Förvaltningen står nu inför hur arbetet med kvalitetsregistret ska fortsatta. Viktiga utgångspunkter för förvaltningens fortsatta arbete med kvalitetsregister är att följa utvecklingsinitiativen som sker på nationell nivå. Bland annat bör initiativen om nationell samordning och förslag till lagstiftaren från Socialstyrelsen bevakas. Arbetet inom SKR:s (Sveriges Kommuner och Regioner) strategi *Informationsförsörjning till Nationella Kvalitetsregister* kan bli avgörande för förvaltningens fortsatta arbete.

Vilka valmöjligheter på olika rätter erbjuds och hur kommer uppföljning av svinn utformas?

Från och med mitten av april 2023 har samtliga vård- och omsorgsboenden fått möjlighet välja på två alternativ till lunch. Utgångspunkten för menyerna är att en rätt är av karaktären husmanskost och det andra alternativet är rätter med inslag av vegetarisk huvudkomponent eller influenser från utländska kök. Menyerna rullar på sex till nio veckor beroende på respektive köks förutsättningar. Frekvens av huvudkomponent, exempelvis kött, fisk, korv, soppa ska vara likvärdig i de olika stadsområdena, men dagar och menyer varierar. Meny följer säsongsvariation och uppmärksammar högtider. Köksmästarna sätter samman menyerna utifrån gemensamma principer och återkoppling från hyresgäster via synpunktshantering och måltidsråd.

Mätning av matsvinn ingår som en aktivitet i förvaltningens miljöledningssystem. Under 2022 genomfördes en pilot på ett vård- och omsorgsboende. Under 2023 kommer sex boenden och respektive tillagningskök att genomföra mätningar under två separata veckor. Resultat redovisas i samband med årsrapporten för 2023. Under våren genomförs successivt förändringar i portionsstorlek av olika komponenter vid beställning för att minska matsvinn som identifierats vid 2022 års mätning och genomförda måltidsobservationer.

Förvaltningens bedömning

Utifrån den framtagna anvisningen för måltider inom förvaltningen och det införandearbete som pågår är bedömningen att det finns en bra grund för det fortsatta arbetet med att utveckla måltiderna så att de bidrar till ett värdigt och gott liv för omsorgstagarna.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Ulf Krüger
Tf avdelningschef

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör